multisensorialidade
a gran esquecida

LOS PROFESORES ANTE EL FRACASO EDUCATIVO
PAÍS DE LOS QUE AÚN TIENEN ILUSIÓN
PAÍS DE LA QUEJA CONTINUA
PAÍS DE YA HACEMOS TODO LO QUE PODEMOS
SI ALGUIEN QUIERE SUBIR, HAY SITIO EN LA BARCA
PAÍS DEL "VAMOS A PROBAR ALGO NUEVO"
FARO / c-DeCol www.e-faro.info
SI VOLS QUE ALGUNA COSA CANVIÏ, CANVIA ALGUNA COSA.
SI FAS EL MATEIX DE SEMPRE TINDRÀS EL MATEIX DE SEMPRE

FpN

MATTHEW LIPMAN
KIO Y GUS
Ediciones de la Torre

Irene de Puig
Angélica Sátiro
Jugar a pensar
RECURSOS PARA APRENDER A PENSAR EN EDUCACIÓN INFANTIL (4-5 años)
editorial OCTAEDRO

Irene de Puig
Persensar
PERCIBIR, SENTIR Y PENSAR
6-7 años
GUÍA EDUCATIVA
Octaedro

Filosofía (para/con) Nenos/as

NORIA

PROXECTO MIROSCOPIO

MACRO-OBXECTIVOS

RAZOABILIDADE

CREATIVIDADE

SENSIBILIDADE

“Nacemos racionais, pero debemos converternos en razoables”

HABILIDADES

PERCEPTIVAS

COGNITIVAS

AFECTIVAS

SOCIAIS

Persensar por si mesm@, mais na compaña e co estímulo dos demais.

P
E
R
S
E
N
S
A
R

Un esquecemento histórico

A división entre sentidos e pensamento é aínda un lastre que pesa na conciencia popular.

Crenza: os sentidos son receptivos e pasivos o pensamento é activo e produtivo, en consecuencia, priorízase o pensamento en detrimento dos sentidos.

Isto explica, por exemplo, que en 1ª se estuden os sentidos, as súas funcións, anatomía…pero acostume descoidarse a educación a través dos sentidos

Intelectualización e desprezo da experimentación sensorial e das artes, tan estreitamente vinculadas co refinamento dos sentidos.

SENTIDOS E PENSAMENTO INTERACTÚAN:
as percepcións actúan de material en bruto que debe ser examinado, almacenado e organizado polo intelecto e á vez os pensamentos inflúen no que percibimos.

Polo tanto, o feito de recoller información vai asociado á maneira de procesala.

SENSIBILIZACIÓN SENSORIAL

SENSACIÓN

+

ATENCIÓN

=

PERCEPCIÓN

Diferenciar entre o uso natural
e o voluntario…

PERCEPCIÓN

- Proceso CONSCIENTE de recepción de información que provén do entorno e de si mesm@.

- É o paso previo e necesario para actuar.

- Suxeita a procesos como : estructuración,
selección, acomodación, simplificación…

- Non é so un acto físico, tamén implica actividade mental.

- O coñecemento do mundo pasa polos sentidos, aínda que non soamente…

- Percibir é pensar aínda que non todo pensamento sexa percepción.

- Rudolf Arnhein: “A percepción é un acto de cognición”.

HABILIDADES DE PENSAMENTO

PERCEPTIVAS

DE TRADUCCIÓN

DE INVESTIGACIÓN

DE CONCEPTUALIZACIÓN

DE RAZOAMENTO

H A B I L I D A D E S   D E   P E N S A M E N T O

PERCEPCIÓN	INVESTIGACIÓN	CONCEPTUALIZACIÓN	RAZOAMENTO	TRADUCCIÓN
Observar	Adiviñar	Formular conceptos precisos	Buscar e dar razóns	Narrar e describir
Escoitar atentamente	Averiguar	Dar exemplos e contraexemplos	Inferir	Interpretar
Saborear/ Degustar	Formular hipóteses	Agrupar e clasificar	Razoar hipotéticamente	Improvisar
Discriminar olores	Buscar alternativas	Comparar e contrastar	Razoar analóxicamente	Traducir varios linguaxes entre sí
Afinar o tacto	Anticipar consecuencias	Establecer semellanzas e diferenzas	Relacionar causas e efectos	Resumir
Percibir movementos (cinestesia)	Seleccionar posibilidades	Definir	Relacionar partes e todo	
Conectar sensacións (sinestesia)	Imaxinar	Seriar	Relacionar medios e fins	
			Establecer criterios	

SENTIDOS

Aprender a degustar, ulir, sentir, escoitar e mirar …como vía para aprender a fixar a atención e manter a virtude fundamental do coñecemento:
A CURIOSIDADE

Explorar o propio corpo e enriquecer a personalidade tanto para o AUTOCOÑECEMENTO como para a AUTONOMÍA

O CONO DA APRENDIZAXE
De Edgar Dale

CANDO UNHA INFORMACIÓN VAI POR DIFERENTES SENTIDOS DESPERTA MAIOR IMPACTO, INTERESE E PERMANENCIA.

DIMENSIÓNS AVALIATIVAS:
Algo vólvese valioso

VALORATIVA
…convértese en algo precioso

ENERXIZANTE
…Que nos produce entusiasmo e desexo de repetir a experiencia

ATENCIÓN (ALERTA)
…Cando chama a nosa atención

MOTIVACIONAL
… atráenos

HEDÓNICA
…Produce pracer

"Un impacto é o encontro intenso entre dous mundos, o de fora e o de dentro."

"O impacto é a arte de facer consciente o inconsciente, visible o invisible, relevante o irrelevante, valioso o común, posible o imaxinario…"

"Existe unha realidade, saber ou experiencia previos que, de repente, como nun click insólito, adquiren unha relevancia ou significación especial ao entrar no FOCO da nosa Consciencia…"

"O impacto dunha bala será maior ou menor segundo a resistencia do material e da forza con que chegue".

IMPACTO: emocional, cognitivo, social, publicitario, didáctico

PROCESO

- INPUT - estímulo ou reto (pregunta, conto, xogo, imaxe…) Conflito cognitivo

  É máis efectivo o "pouco e a miúdo" e o divertido

- OUPUT - resposta activa do neno/a (pensamento, acción, conversación…)

  Non faga as cousas por el, faga preguntas para comprobar que entende, delle tempo, anime e alabe os esforzos.

- AUTOCONTROL (asimilación do proceso para aplicar noutro contexto.

  Podemos dicir que consigue o autocontrol ou dominio sobre o aprendido cando pode poñelo nas súas propias palabras, amosándoo ou explicándoo a outra persoa

"OIGO E OLVIDO, VEXO E RECORDO, FAGO E COMPRENDO"

. SENTIR desde os sentidos: sensacións

. SENTIR desde as emocións

. SENTIR, de encontrar sentido

SENTIR é tamén ter conciencia do propio estado, notar,captar,darse conta.

Grazas á percepción, non captamos o mundo tal como é, senón tal e como o interpretamos: con pracer, con dor, con desgusto, con repugnancia, con desexo…

FACILITAR CAMIÑOS

contos

xogos

arte

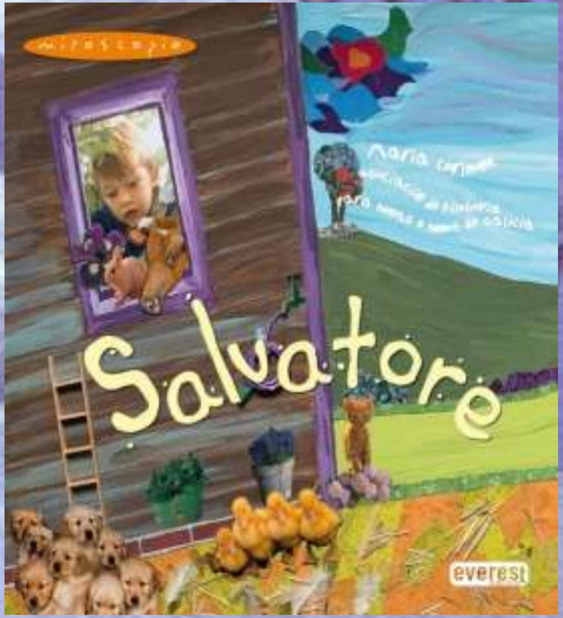

OPCIÓN METODOLÓXICA

- **EDUCACIÓN SENSORIAL**
- **ALFABETIZACIÓN EMOCIONAL**
- APRENDER A PENSAR
- HABILIDADES SOCIAIS
- XESTIÓN DE CONFLITOS
- DINÁMICAS DE GRUPO PARA FACILITAR A COHESIÓN

EDUCACIÓN SENSORIAL

-**Aproveitar os acontecementos cotiás na aula, e na casa, para centrar a atención nos diferentes sentidos.**

-Provocar e propor exercicios perceptivos que axuden a orientar e agudizar as percepcions.

- Os nenos e nenas non necesitan moito, un pouco de area, unhas pedriñas, follas…comezarán a apilalas, movelas, sobrepoñelas. Coa area e auga comezarán a facer a súa mezcla de "materiais" para modelar.

-Propor un diálogo que sirva para compartir e interiorizar as experiencias

Desenvolvemento dos sentidos a través da EXPERIENCIA e sobre todo da COMUNICABILIDADE desa experiencia (importancia da conversa)

percepción, linguaxe e acción

Vigotski

Dibuxo + nome

↓

(linguaxe despois da acción)

↓

Función de espello do mundo

Nome + Debuxo

↓

(acción despois da linguaxe)

↓

Función de planificación interior

DESCRIBINDO E
ADIVIÑANDO

Pódense educar os sentidos?
-Clara e rotundamente, SÍ

Ampliación da capacidade sensitiva, afectiva, cognitiva …e preventiva

CONCEPTOS CLAVE

Tacto, olfato, oído, gusto….

PERCEPCIÓN

Tamaño, peso, forma….

FORMA

Natural ou artificial

ORIXE

Para que sirve?

FINALIDADE

Como funciona?

FUNCIÓN

Diferencias de Clase e de grao

CAMBIO

A que se parece? Semellanzas e diferencias

CONEXIÓN

Por que? Razóns Criterios

CAUSA

Como o sabemos?

METACOGNICIÓN

Ernesto Neto

As esculturas escalables de ganchillo de Toshiko Horiuchi

Yayoi Kusama

A percepción vai unida á presenza real do obxecto. Non é algo como a memoria ou a imaxinación. Precisa algún tipo de estímulo.
Son fiables os sentidos?

Coca-Cola

CREACIÓN

INTERPRETACIÓN

Que percibo ?

- sensacións (descripción)

Que sinto ?

- emocións

Que penso?

- narración

Que opino ?

- argumentación

Os sentidos e a ética

A capacidade de xulgar é un antídoto contra a apatía moral e atópase na fronteira entre a razón e a sensibilidade.

A MIRADA MORAL

Informativa: axúdanos a interpretar intencións e actitudes.

Confirmativa: mirar á cara, apartar a mirada dan fe da nosa postura, da nosa sinceridade.

Persuasiva: porque pode mostrar afecto e coidado, así como indiferencia ou rexeitamento.

tacto e moral

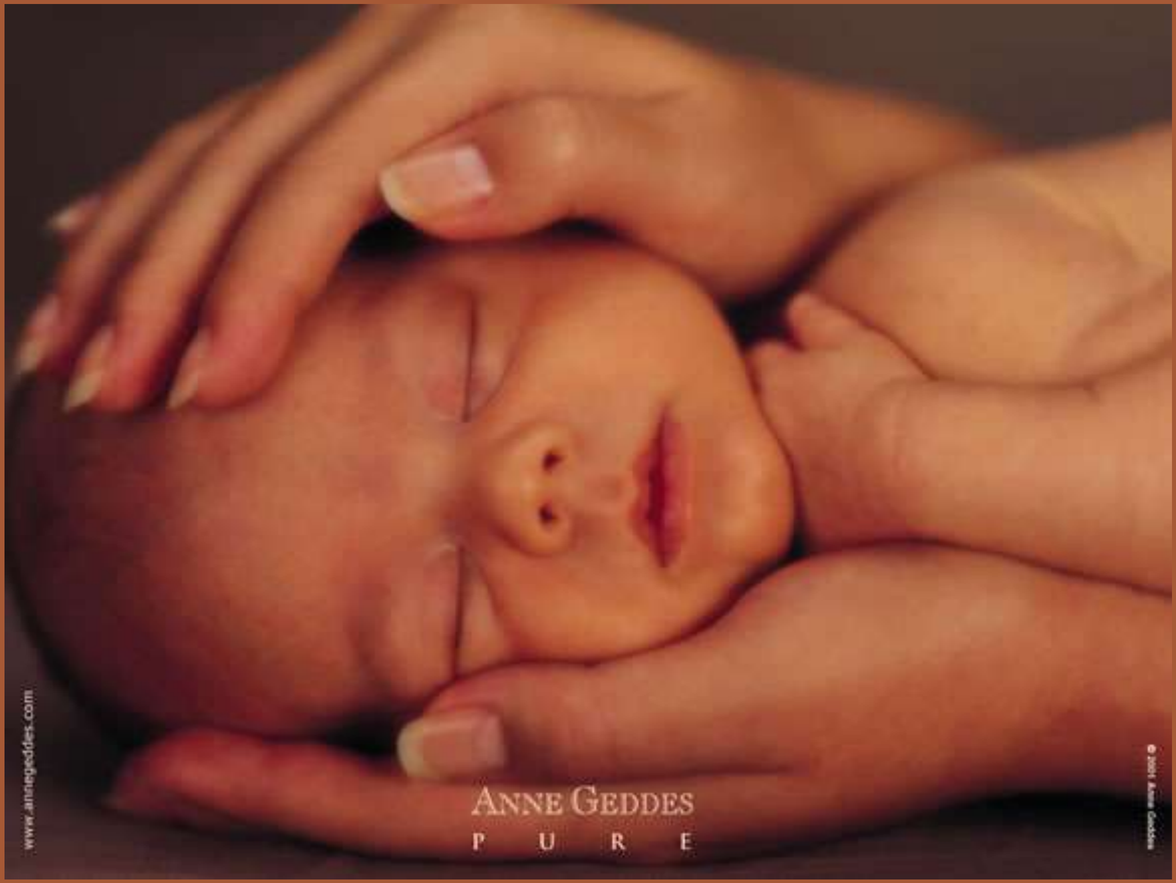

Tocar e ser tocado é unha experiencia vital. Os bebés son especialmente sensibles ao tacto e parece comprobado que os nenos e nenas que son acariciados adquiren máis seguridade e son máis saudables.

Ter tacto, en linguaxe coloquial, significa ser coidadoso e delicado no trato.

Tocar e tentar teñen tamén connotacións morais moi marcadas, especialmente en algunhas tradicións relixiosas.

gusto e olfacto

Foron claramente condeados polas morais tradicionais (pecados capitais)

O gusto é o promotor da gula e o olfacto da vanidade e a concupiscencia.
Gusto como sensibilidade especial para captar a harmonía ou producila….

OÍR E ESCOITAR

Escoitar implica atención, consideración, respecto, apertura hacia o que outros/as teñen que dicir…
Ser escoitado aumenta a autoestima, o respecto polas propias ideas, o desexo de mellorar a expresión para facilitar a comunicación e a ampliación das propias capacidades.

Importancia básica á hora de fixar as regras do diálogo.

Necesidade de programar actividades de escoita activa de maneira sistemática.

ESCOITAR

O

INTERIOR

ESCOITAR

O

EXTERIOR

Expresar

Enfatizar

Apelar

Persuadir

Emocionar

Calmar

Informar

Interrogar

Excitar

Asombrar

Transformar

Compartir

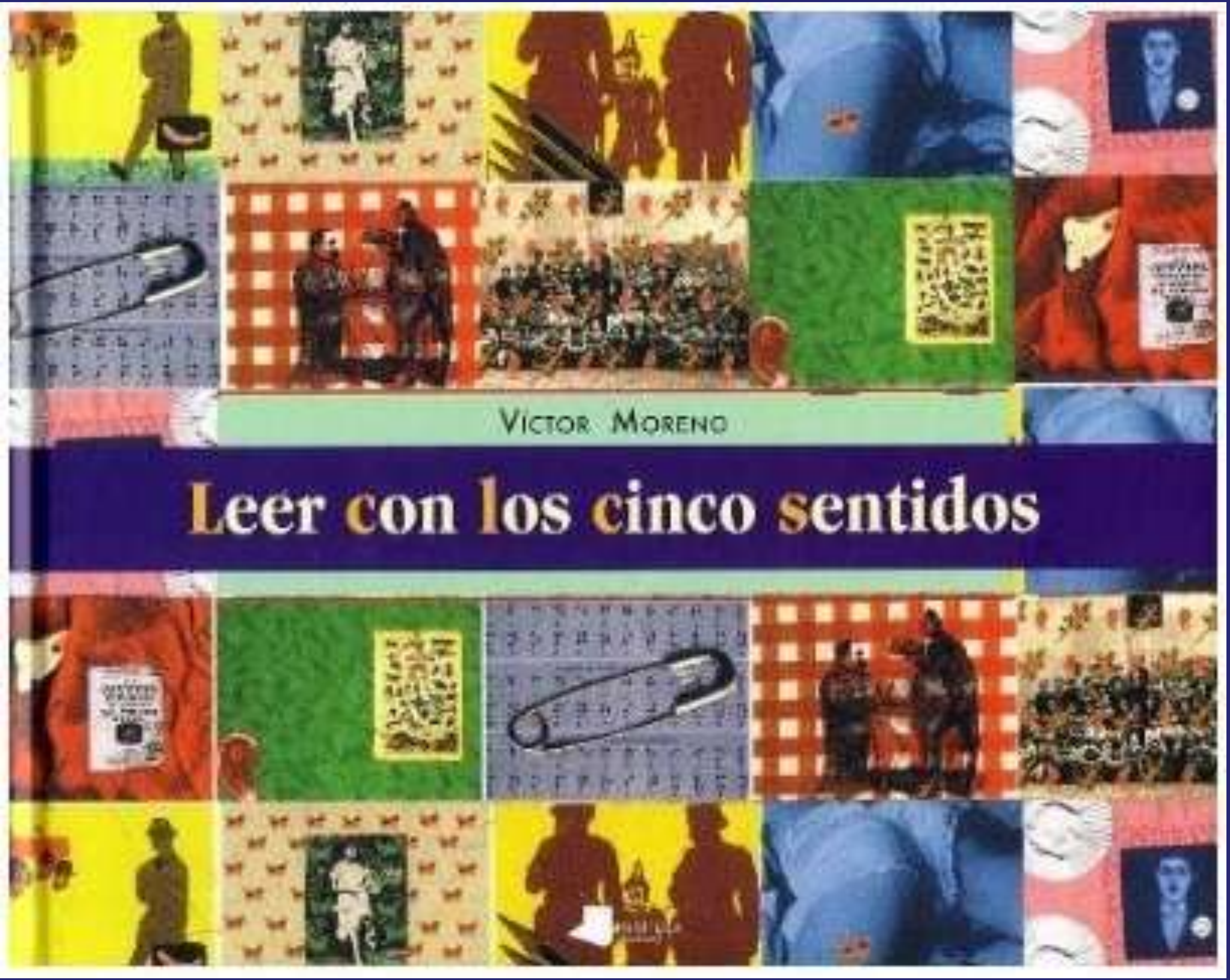
Víctor Moreno
Leer con los cinco sentidos

Lese cos ollos, pero tamén co olfacto, co gusto, co oído, co tacto. Con todo o corpo e non só coas partes “altas” privilexiadas pola xerarquía dos sentidos impostas pola tradición metafísica: os ollos e a mente […]. A tarefa de formar un lector é multiplicar as súas perspectivas, abrir as súas orellas, afinar o seu olfacto, educar o seu gusto, sensibilizar o seu tacto, darlle tempo, formar un carácter. O único que pode facer un mestre de lectura é amosar que a lectura é unha arte libre e infinita que require inocencia, sensibilidade, coraxe e quizais un pouco de carraxe.

NIETZSCHE